

Posudek vedoucího práce na diplomovou práci
Katedra dogmatické a fundamentální teologie
na KTF UK v Praze

TOMÁŠ KÁBELE

Cesta filozofie náboženství,
potažmo filozofické teologie:
R. Schaeffler – T. de Boer – C. Jež

Předložená diplomová práce má celkem 84 započítatelných stran, přičemž jednotlivé strany svým rozsahem výrazně překračují to, co je definováno jako normostrana. Z hlediska rozsahu díla tedy předložený elaborát nejen splňuje, ale také výrazně překračuje požadavky kladené na tento typ kvalifikační práce.

Dílo, které se nachází na pomezí filosofie a teologie, je rozčleněno do úvodu, čtyř rozsahově i obsahově nesouměrných kapitol, jednoho exkurzu a závěru. V úvodu nás autor seznamuje s postupným zrodem tématu práce, kde se k prvotní analýze díla C. Ježe připojily další dvě významné překladové monografie filozofů z posledního desetiletí. Cílem tohoto doporučení z mé strany bylo odpovědět na zájem kolegy Kábeleho a přivést ho k hlubší reflexi daného tématu. Původně ale byla tato rada míněna tak, že autor se má s těmito díly seznámit a zpracovat je do hodnotících pasáží své diplomové práce věnované Ježovi. Kábele však sám zvolil jiný přístup, což respektuji, protože autorem díla je kolega Kábele. Následně jsme se seznámili se strukturou práce a s aplikovanou metodou.

První kapitola pojednává o transcendentální filosofii R. Schaefflera. Nejprve se nám dostává základních informací o životě a díle tohoto křesťanského filosofa. Prezentace vybraných témat poněkud násilně sleduje scholastickou metodu kvestie, což ovšem pro dnešního čtenáře není zcela obvyklé. Kábeleho snaha o spekulativní myšlení je chvályhodná, problém ovšem tkví v tom, že tím do jisté míry trpí prezentace Schaefflerova myšlení. Není jasné, kdy mluví Kábele na systematické rovině a kdy se jedná o interpretaci. Některá tvrzení nejsou evidentní – např. na straně 18 se tvrdí, že transcendence zaručuje vtažení mezi Bohem a člověkem. Na straně 28 se hovoří o „filozofickém teologu“, což není srozumitelné. Nebylo by přesnější hovořit o teologizujícím filosofovi či o filosofujícím teologovi?

Druhá kapitola je věnována teologizující filosofii Theko de Boera. Opět jsme obeznámeni stručným způsobem s životem a dílem tohoto myslitele. Autor nyní upouští od schématu scholastické kvestie. Ač mne to osobně velmi mrzí, musím opět konstatovat, že prezentace není napsána způsobem, který by byl pro čtenáře shovívavý. Podstatné je, že není přesvědčivě odůvodněn výběr jednotlivých témat. Kapitola tak navzdory Kábeleho snaze o vlastní reflexi vyznívá jako výpisek s osobními glosami.

Exkurz zaměřený na důležitost příběhu v pojetí existence a následně také náboženského myšlení, má číslo jako 3, jako kdyby se jednalo o jednu z kapitol, což není metodologicky korektní. Obecně lze ale s autorem souhlasit v tom, že právě časovost a příběhovou se v personalistickém pojetí stávají v posledních desetiletích důležitým prvkem nejenom v teologii, ale také v křesťanské filosofii náboženství.

Třetí kapitola, která však ne zcela logicky nese číslo 4, kde se podrobně rozebírá dílo C. Ježe o osobním Bohu a náboženství z roku 1923. Autor nás poněkud heslovitě seznamuje s širším dobovým kontextem (modernismus, antimodernismus, osvícenský racionalismus).

Následně se hovoří o Ježově životě a díle. Posléze následuje celková prezentace základních struktur interpretovaného díla. Dále je nám poskytnuta podrobná prezentace jednotlivých témat klasické křesťanské filosofie náboženství v Ježově podání.

Čtvrtá kapitola označená číslem 5 je přechodem na systematickou a hodnotící rovinu. Nebylo by lépe tuto kapitolu začlenit tematicky do závěru, jak bylo autorovi vedoucím práce doporučeno? Navzdory konstatovanému zde čtenář nachází pozoruhodné, byť možná do určité míry také diskutabilní postřehy (např. s. 87 o důrazu na průběh zápolení, jemuž věnuje pozornost dnešní autor, zatímco bývalá manualistika prezentovala jen výsledek zápolení).

Konečně se dostáváme k závěru. Autor se zde zamýšlí nad pohybem v oblasti filosofie náboženství na základě srovnání přístupu prvních dvou autorů na jedné straně s přístupem C, Ježe z dvacátých let minulého století. Zejména poslední úvahy o jeskyni a klíči nesou punc originality a podle mého soudu představují jednu z nejlepších pasáží knihy. Každopádně platí, že autor se zde vyrovnává s ožehavým tématem poměru teologie a filosofie, konkrétněji o roli světla víry v oblasti současné filosofie náboženství. Jsou tato díla opravdu filosofií, anebo patří do oblasti teologie? Odpověď na právě položenou otázku v práci tohoto druhu pochopitelně nemůže nalézt jednoznačnou a uspokojivou odpověď.

Celkové hodnocení: Jako obvykle stojíme před určitým dilematem. Na jedné straně mne nemůže neoslovovat autorův zápal pro věc, jeho snaha popasovat se s problémy, touha hledat a hlavně samostatně myslet. Na druhé straně se v práci vyskytují metodologické nepřístojnosti a také způsob zpracování daného tématu není vždy srozumitelný a přesvědčivý. Dílo má tedy přínos zejména pro autora samotného a je svědectvím o jeho ne právě snadné cestě ke kýženému cíli. Nejenom na základě četby výsledné podoby spisu, ale také na základě toho, že jsem byl osobním svědkem opravdu nesnadného zrodu celého díla se odvažují navrhnout hodnocení: velmi dobře – dobře, a to v závislosti a způsobu a celkové úrovni obhajoby.

V Praze dne 5. 1. 2014

Prof. C. V. Pospíšil